

PETER HANSEN

Den første sabotage var på Nordre Kirkegård. Der stod en mast på fire ben. Jeg lagde fire små bomber – en ved hvert ben. To havde været nok.

Interviewet og redigeret af Liv Høybye

“JEG BLEV NØDT TIL AT SKYDE.”

I 1944 kom jeg i kontakt med Verner Clausen, som beskæftigede sig med sprængstof. Han ringede og spurgte, om jeg havde lyst til at komme med på en lille udflugt.

Vi skulle ud på et automobilværksted i udkanten af Aarhus, hvor jeg skulle lære at fremstille en rigtig bombe. Det var nær blevet af den barske vej. Det lærte jeg meget af.

På værkstedet skulle jeg ødelægge nogle tyske biler, som stod til reparation. Verner Clausen stod og kiggede på, mens jeg lavede en bombe. Det var ikke en stor bombe, den skulle bare ligge på motorblokken på en bil. Når man sprængte sådan noget, havde man en såkaldt blyant, som havde forskellige

farver. Trykkede man på den ene ende, var der en syre, der udløstes, som begyndte at påvirke tråden indeni. Når tråden blev ætset over, gik bomben af. Der stod Verner Clausen og så på, at jeg lagde bomben på motorblokken og ville til at sætte blyanten ned. Så rettede han mig og sagde: "Det gør du ikke. Du kan risikere, at blyanten er noget billigt bras, der er hastigt produceret, og hvis den tråd går, og du har sat blyanten ned i bomben, så er det ikke sikkert, at du står der mere." Det var min første rigtige lære i sprængning.

Jeg var ikke nervøs. Det er man ikke i den alder. Det var lidt af en drengelig, hvor der var lidt mere alvor i. Jeg tænkte ikke over det på den måde og jeg gjorde mig aldrig klart, at hvis jeg blev taget, var det med døden til følge. Så blev man skudt. Det har jeg ikke haft søvnløse nætter over.

"DÉR VAR DU SGU HELDIG, POUL"

Det her med søvnløse nætter – min kone vækkede mig i 1956, fordi jeg skreg. "Hvad er der galt?" spurgte hun. Jeg havde råbt: "Dér var du sgu heldig, Poul." Det handlede om dengang, vi havde været i slagsmål med tyskerne. Pouls frakkeærme var blevet gennemhullet af en kugle, og derfor have jeg sagt, at han var heldig. Det viste sig dog, at kuglen var gået igennem albuen. Så han mistede den halve arm, og det var jo ikke heldigt. Det var faktisk noget af det værste for mig, at jeg var kommet til at sige, at han var heldig den dag, når han nu mistede en arm.

Det skete ved sabotagen på Hou Savværk den 1. marts 1945. Det var midt på dagen, fordi det skulle være et overraskelsesangreb. Om natten gik de vagt derinde.

Jeg havde desværre en dum rolle den dag, synes jeg. Jeg stod ude i gården. Vi var seks eller syv mand derude, og jeg havde til opgave at jage alle arbejdere og kontorfolk ned i beskyttelsesrum. Jeg skulle være sikker på, at alle holdte sig dér. Mens jeg stod der, kom der en tysk soldat, bare en knejt, gående med en trillebør. Så stak jeg pistolen i ryggen på ham og bad ham om at få hænderne i vejret. Han begyndte at hyle op, og det var det værste, der kunne ske, fordi så alarmerede han alle. Mine kammerater var i færd med at lægge bomber på de forskellige maskinbænke. Jeg blev nødt til at skyde. Jeg kunne ikke bare lade

ham hyle op og lade mine kammerater komme galt afsted. Alle mine kammerater blev alarmeret af skuddet. Og pludselig så jeg en tysk soldat, som stod med en riffel. Jeg tænkte: "Så for fanden da," og jeg prøvede at skyde ham, men han stod med en riffel, der var betydelig bedre end min pistol. Heldigvis bankede en af mine kammerater sin maskinpistol gennem en rude og så skød han. Enten havde jeg ramt ham, eller også var det maskinpistolen, hvilket er mere sandsynligt. Der var i hvert fald to døde tyskere.

Vi kom derfra med bil. Den ene kørte Jesper, som var rådhusbetjent. Han var faktisk lidt for gammel til at deltage. Han havde en datter på 10 år. Det var ikke sådan nogle, der skulle være med. Jeg mener det sådan, at hvis vi andre blev skudt, ville det kun gå ud over os selv, men han havde kone og en datter. Det var noget helt andet.

Der var engang, hvor jeg troede, at jeg ville få ondt af at have skudt en tysker. Men det var ham eller mig og især mine kammerater, som ikke vidste, at han ville alarmere de andre ved at råbe og skribe, som han gjorde. Derfor var det bedre, at de blev advaret af mit skud.

Da jeg blev 90 år, var der en af mine kammerater, der var med den dag. Han havde skrevet en tale, der hed, "Skuddet, der vækkede Danmark" om det. Han ville holde talen til festen, men han gav mig den privat, for det var ikke noget at snakke om til en fest, mente han. Det var et bittert minde.

SKAMFULD BESÆTTELSE

Jeg husker, at jeg nærmest græd, da maskinerne kom ind over byen. Det var så tidligt på dagen, at jeg ikke var taget hjemmefra. Doktor Werner Best, som var rigsfuldmægtig, og som regerede landet senere, var sådan indstillet, at man skulle gøre danskerne mere tilpasse, fordi Danmark skulle være et spisekammer. Og den taktik lykkedes nok i nogen tid. De tyske soldater opførte sig i hvert fald pænt. De havde fået strenge ordrer. Der var ingen grund til at føre krig i endnu et land. Det var bedre at have et spisekammer. Det gik godt indtil sommeren 1943. Så kom folkestrejken. Der var strejke over hele landet. Før havde der ikke været megen modstand, for vi var åbenbart ikke gale nok til det endnu. Vi var lullet lidt i søvn af at blive behandlet ordentligt. Jeg har følt mig så

skamfuld, at vi var blevet indtaget nærmest uden modstand. Det var jeg fløv over. Det var jeg virkelig dengang. Vi følte os skamfulde – især i forhold til Norge, hvor de gjorde noget. Så fik man rettet lidt op på det. Vi tog til genmæle, og jeg har hørt, at det fik os med i det gode selskab.

"SÅ HAR JEG INGEN ANDEN UDVEJ END AT SKYDE DIG."

Verner Clausen og Niels Kristian Madsen havde været i Aalborg hos manden, der hed Toldstrup, som var chef for nedkastning og sabotage. De talte med ham og havde fået til opgave at tage reservebetjenten Poul Lauritzen med til Aarhus. Han var meget ihærdig og planlagde meget sabotage og fik også gennemført meget. Bl.a. en aktion, hvor jeg måtte holde en mand op og sige til ham, at jeg måtte skyde ham, hvis ikke han gik ned i beskyttelsesrummet. Det var på en maskinfabrik i Aarhus, nabo til Oliefabrikken, hvor jeg arbejdede. Jeg holdte, som sagt, kontormanden op og sagde at han skulle gå ned i kælderen. "Det vil jeg ikke," sagde han. "Jamen, så har jeg ikke anden udvej end at skyde dig," sagde jeg. "Vi kan ikke have dig til at ringe nogle steder hen." Så gik han. Det mærkelige var – og det har jeg undret mig over lige siden – at jeg senere spillede tennis med ham. Og han genkendte mig ikke. Jeg har aldrig sagt det til ham – selvfølgelig ikke.

Denne sabotage foregik i en tid, hvor vi ikke havde al det sprængstof eller antændelseslunter, som vi skulle bruge, så Poul Lauritzen, som havde lavet bomberne, havde lavet en meget kort lunte. Da vi tændte dem, som vi havde aftalt, kom kranelene susende efter os. Det gik lidt for hurtigt. Der var ikke nogen af os, der kom noget til, men de to sprængninger fór efter os. Der var vi fantastisk heldige, at løsdelene ikke ramte os. Det havde været en bitter måde at komme til ende på. For egne bomber.

Folk som Verner Clausen og Niels Kristian Madsen lavede en masse aktioner. De lavede så meget. Jeg kan huske en gang, hvor Verner havde været i Fredericia, hvor han var blevet arresteret af Gestapo og skulle afgive forklaring. Han havde et godt snakketøj, som fik ham på fri fod igen. Inden da var vi blevet underrettet om, at han var snuppet. Så vi blev spredt. Hvis man blev taget, havde man pligt

til ikke at sige noget i 24 timer. Efter de 24 timer var det frit, for ingen kan holde til at blive pint og plaget – tortureret. Man gik ud fra, at nyheden var spredt – nu var det farligt at være i bekendtskabskreds med ham. Så skulle man væk. Derfor skulle det gå hurtigt, når en mand blev taget.

DE SIDSTE AKTIONER

Sidst i krigen skulle vi skulle ned til Fredericia og ud til kysten ved Lillebælt, fordi tyskerne skulle bruge Lillebælt til gennemfart. De var ved at blive hårdt trængt hjemme og skulle have mandskab hjem fra Norge, og det skulle foregå gennem Lillebælt. Vi fik en ordre fra England på, at vi skulle tilintetgøre alle fyrtårne langs Lillebælt. Jesper og jeg fik pakket hver vores store rygsæk med våben og sprængstoffer og mødtes med de andre i Fredericia. Vi skulle sprænge en post i Fredericia, som var bemanded, og for at folkene ikke skulle vide noget og nå at advare andre, blev det den første post, der blev sprængt. Da den eksplosion gik, skulle de andre fyrtårne sprænges langt kysten. Ved et af dem, som vi skulle sprænge, stod en tank med 1000 liter gas. Vi klæbede sprængstof uden på gasbeholderen. En skildpadde, kaldte vi det. Jeg har aldrig set så meget lys på én gang. Hele landskabet blev oplyst. Det var flot. Jeg har aldrig set magen. Vi sprængte fem fyrtårne i alt. Jesper og jeg sprængte de tre. Vi sov i en høstak om natten, og efterfølgende gik vi ud på landevejen og tog en bil til Aarhus.

I dagene efter befrielsen var der blevet utrolig mange helte. Jeg kan huske, at jeg tænkte: "Fandeme nej, om jeg vil være med til det her. Hvor var de henne, da det gjaldt?" Niels og Erik havde det på samme måde. Jeg pakkede sammen og gik hjem. Efter den tid ville jeg ikke være med længere.

Jeg har aldrig rigtig fortalt om den tid. En gang kom det lidt frem, og så sagde mine børn: "Det har du da aldrig fortalt." For mig har det været en hel naturlig ting. Det skal vi glemme og ikke snakke om. "Det ville vi da gerne have hørt," sagde børnene. De var voksne, da de endelig hørte det. Det var ikke fordi, at jeg mente, det skulle skjules. Nej... Jeg syntes ikke, at det var ikke noget at fortælle børn, at jeg havde været med til at skyde nogen. Men i dag er de voksne. De er nærmest gamle. Det er udmærket, at det kommer frem.

Erindringen er en del af projektet "Krigens Sidste Stemmer – fortællinger fra aarhusianske plejehjem." Projektet er blevet til gennem et samarbejde mellem Sundhed og Omsorg i Aarhus Kommune, Stadsarkivet, frivillige fra Besættelsesmuseet i Aarhus 1940-1945/Den Gamle By samt fotojournaliststuderende fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

Du kan også læse erindringen i magasinet under følgende link:

<http://reader.livedition.dk/aarhuskommune/880/>